

Önsöz

Oğuz OYAN*

Türk Sosyal Bilimler Derneği (TSBD), kuruluşunun 50. yılında 15. Ulusal Sosyal Bilimler Kongresi'ni 29 Kasım-1 Aralık 2017 tarihlerinde düzenledi. TSBD'nin düzenlediği bu kongreler 1980 yılından beri sürdürülüyor. 1980-88'de askeri dönemin zorunlu olarak verildiği aradan sonra bu kongreler 1989-95 aralığında üç yılda bir, 1995 sonrasında ise iki yılda bir sıklığında düzenleniyor. Tüm kongreler şimdiye kadar ODTÜ yerleşkesinde yapıldı. Son 20 yılda kongrelerin boyutunun büyümesi, aynı zaman diliminde 8-10 paralel oturum yapılabilmesine olanak sunan mekan gereksiniminin ortaya çıkması, bu arada aynı dönemde ODTÜ'nün de çok salonlu bir Kültür ve Kongre Merkezi'ne kavuşması nedeniyle kongrelerin mekan tercihi kaçınılmaz olarak aynı kaldı. Bu kongrelerin bilimsel prestiji yükseldikçe, şimdiye kadar ODTÜ Rektörlüğünün tercihi de bu yönde oldu.

Bununla birlikte Sosyal Bilimler Kongrelerinin yüzü genellikle Ankara dışına daha çok dönük oldu. Belki kongre oturumlarının izleyicileri arasında ODTÜ'nün sosyal bilimler okuyan lisans ve lisansüstü öğrencileri sayıca öne çıktı, hatta ODTÜ'den Siyaset Bilimi Topluluğu başta olmak üzere öğrenci toplulukları Kongre düzeninin sağlanmasında TSBD yönetimine etken katkılar da sağladılar, ama bildiri sunanların büyük bölümü ODTÜ dışından hatta Ankara dışından geldiler. Onyıllar boyunca bildiri sunanların giderek gençleşmesi süreci de yaşandı; yardımcı doçentler en geniş katılımcı kitlesini oluşturmaya başladılar, hatta doktora ve lisansüstü öğrencileri de kongrelerde yer edindiler; ama daha kıdemli akademisyenler de, araştırmacı kimliklerini yitirmedikleri sürece, sosyal bilimler kongrelerine ilgisiz kalmadılar ve anlamlı bir ağırlığı hep korudular.

TSBD'nin bilimsel kongreleri bugün yalnızca Türkiye'deki en kapsamlı sosyal bilimler kongreleri olma iddiasını değil, aynı zamanda ülkemizin farklı gelişmişlik düzeyindeki üniversitelerinin araştırmacılarını ODTÜ gibi merkezi bir üniversitemiz bünyesinde buluşturmak ve tartıştırmak gibi bir işlevi de sürdürmektedir. Bu anlamda, ancak büyük bir üniversitenin altından kalkabileceği bir kapsam ve sürekliliği, arada bir gerçekleştirdiği projelerin gelirleri dışında hiçbir düzenli geliri olmayan bir Dernek bugüne kadar sürdürebilmiştir. Bunda, büyük çoğunluğu akademisyenlerden oluşan TSBD yönetici ve üyelerinin gönüllü özverileri belirleyici rol oynamıştır. Türkiye gibi siyasal gelgitleri çok derin olan bir ülkede bunun önemli bir üstünlük oluşturduğu da kaydedilebilir. Türkiye koşullarında siyasal etkilerden bağımsız kalabilen üniversite yönetimlerinin bir hayal olduğu, askeri veya bugünkü gibi uzatılmış sivil darbe dönemlerinde bunun iyice fanteziye dönüştüğü malum olduğuna göre, bu Kongrelerin, bilimsel gelişmenin düzeyini yükseltmek ve özgür bir bilimsel tartışma ortamı oluşturmak dışında

---

* Türk Sosyal Bilimler Derneği Başkanı, Emekli Öğretim Üyesi.

kaygısı olmayan bağımsız akademisyenlerin yönetimindeki bir Dernek tarafından düzenleniyor olması, adeta bir “olmazsa olmaz” dönüşmüştür.

2017 Kongresi'nin yer aldığı zaman diliminin bir diğer özelliği de, “Biz bu suça ortak olmayacağız” başlıklı bir bildiri imzaladıkları için üniversitelerinden KHK veya rektörlük tasarruflarıyla uzaklaştırılan akademisyenlerin sayısının 400'e yaklaşmış oluşuydu. 2018 Şubat ayı itibarıyla daha da kaygı verici bir gelişme ise, imzacı meslektaşlarımızdan bir bölümü için açılan ceza davalarının ağır hükümlerle sonuçlanmakta olmasıdır. Türkiye'de akademik ortamın özgürlüğüne ve üniversite özerkliğine ağır saldırılara işaret eden bu uygulamalar, OHAL koşulları altında yargı yolunun da tıkandığı baskı koşullarında gerçekleştirilmekte ve kanunsuz/hukuksuz yurt dışına çıkış yasaklarıyla da pekiştirilmektedir. Bu bağlamda 12 Eylül döneminin baskıcı ortamının dahi çok ötesine geçilmektedir.

Türkiye'nin içinden geçtiği baskıcı koşulların koyulaşmasına ve üniversitelerin bunu daha yakından yaşıyor olmasına, bu arada Kongre'ye katılım koşullarının biraz daha sıkılaştırılmasına (bildiri tam metinlerinin ve katkı paylarının bir katılım önkoşulu yapılmasına) karşın, 15. Ulusal Sosyal Bilimler Kongresi, 98 oturumda 394 bildirinin sunulduğu, ortak bildiriler dikkate alındığında 454 bildiri sahibinin tartışmalara doğrudan katıldığı bir boyuta ulaşarak, 14. Kongre'nin rekor katılımını tekrarlama başarısını göstermiştir.

Kongre'ye sunulan bildirilerin içeriğine bakıldığında, emek-sermaye ilişkileri, çalışma ilişkileri ve güvencesizlik, sendikal direniş ve sınıf mücadeleleri tarihi ve perspektiflerinin her zaman olduğu gibi Ulusal Sosyal Bilimler Kongrelerinin yoğunlaştığı konuların başında yer almaya devam ettiği görülmektedir. Bu Kongremizde, Türkiye'nin sorunlu dış politikasının yansımalarından biri olan Suriyeli sığınmacıların insanlık dramları ve Türkiye'deki emek piyasası üzerindeki etkileri de birçok oturumda incelenme ve tartışılma imkânı bulmuştur.

Bu çerçevede, 2007 yılındaki 10. Kongre'den itibaren Kongre Düzenleme Kurulu'na iyi hazırlanmış emek oturumları önerileriyle gelen Prof. Dr. Ahmet Makal, 15. Kongre'de de bu çabalarını sürdürerek Ulusal Sosyal Bilimler Kongrelerine önemli katkılarda bulunmaya devam etmiştir. 15. Kongre'de Gürhan Fişek anısına düzenlenen ikiz oturumlarda “Türkiye Emek Tarihinden Kesitler” ile “Türkiye'de Emegün Güncel Sorunları” başlıkları altında sekiz bildiri dokuz değerli araştırmacı tarafından sunulmuştur. Bu oturumlarda sunulan bildirilerin, artık bir geleneğe dönüşerek *Çalışma ve Toplum* dergisinde “15. Ulusal Sosyal Bilimler Kongresi Emek Tartışmaları Özel Sayısı” olarak yayınlanacak olmasını, TSBD olarak çok yararlı bir bilimsel yayın etkinliğini olarak görüyor ve takdirle karşılıyoruz. Bu bağlamda, Çalışma ve Toplum dergisinin Yayın Yönetmeni Dr. Murat Özveri ile yayın kuruluna ve Prof. Dr. Ahmet Makal'a katkıları dolayısıyla TSBD Yönetim Kurulu adına teşekkürlerimi sunuyorum.